

A kifosztott *Hymnus*

Jánosi Zoltán
(1954, Miskolc)
irodalomtörténész, József Attila-díjas



A 197 éve született *Hymnus* letisztázott példányára a didergő, téli havakba süppedt Csekén Kölcsey Ferenc 1823. január 22-én tette ki az utolsó pontot. Imádságában összegezte a történelmi tapasztalatnak, a felelősségnek, a hitnek és a nemzeti esélynek mindazokat a vonásait, amelyeket 33 éves koráig személyiségébe tudott építeni. A mű történelmi koncentrátuma, az Istenre s a magyarságra figyelő szelleme ismertté válásának évétől (*Aurora*, 1829) egyre több honfitársának: százazreknek, majd milliiónak adott erőt, irányt személyes és közösségi ügyekben. A nemzeti egységre és az Istenbe kapaszkodás nagyszerűségére támaszkodó gondolata a magyarság legszebb arcát testesítette meg. Új civilizációt sürgető programja – s művészi értékei – révén méltán vált (1989-től) a vers születésnapja a Magyar Kultúra Napjává.

Kölcsey megírta aztán a *Hymnus* történelmi csapásainkat taglaló szakaszainál is komorabb verseit: a *Zrínyi dala* (1830), a *Zrínyi második éneke* (1838), a *Rebellis vers* sorait. Arról a szörnyű sejtéséről, hogy közeledik az idő, amikor „más hon áll a négy folyam partjára”, azt is papírra róva: „Járom rátok, gyáva népek, / s maradéktól átok.” Nemcsak Petőfi és 1848

lendületét, de Ady sikolyos, a nemzeti fogyatékoságokat véres nyíltsággal feltáró magyarságát (*A szétszóródás előtt*) is előkészítve ezzel.

S a *Hymnus* születésnapja után még száz év sem telik el, Kölcsey szülőhelye már a román állam része. A *Husztot* ihlető vár csehszlovák területen áll, s ahová követként az országgyűlésbe járt: Pozsony már a szlovák nép legnagyobb városa. A műveit gyakran ihlető Zrínyiek legtöbb földje a Szerb–Horvát–Szlovén Királyságé, s Bécs határai is jócskán kitolódnak Magyarország irányában. Az üldözöttek felé nyúló kardok pedig egyre élesebbek és kegyetlenebbek.

Mintha 19. és 20. századi történelmünk sötét szakaszai mind Kölcsey *Hymnus*át fosztogatták volna. A csekei lázadó bizalmát és hitét. Nem is csak kintről: leginkább belülről. Nemzeti egység? A kultúra és az Isten mint a történelem legnagyobb kihívásai? A trianoni békediktátum 100. évének küszöbén, a *Hymnus* születésnapján Kölcsey műve engem elsősorban önmagunkra figyelmeztet.

Jánosi Zoltán